

O SECTOR PRIMARIO

SECTOR PRIMARIO

Primeiro dos tres sectores no que se dividen as actividades económicas. Inclúe as actividades relacionadas coa explotación da natureza (agricultura, gandería, explotación forestal e pesca).

ACTIVIDADE AGRARIA

A actividade agraria transforma profundamente o medio natural (aínda que menos que os espazos urbanos e industriais). Chamamos paisaxes agrarias ás paisaxes humanizadas orixinadas por esa transformación. A súa variedade débese á influencia de factores físicos e humanos que condicionan dita actividade.

OS FACTORES FÍSICOS

INFLUENCIA DO CLIMA: temperatura, precipitacións e vento limitan o desenvolvemento da vida vexetal e as prácticas agropecuarias.

INFLUENCIA DO RELEVO: condiciona o espazo agrario de diversas formas:

- temperatura** diminúe 6º cada 1000 metros de altitude.
- inclinación do terreo dificulta a mecanización da agricultura polo que se constrúen nas abas das montañas socalcos horizontais que se adaptan ao relevo chamados terrazas ou bancais.
- orientación das abas** inflúe sobre os cultivos. As solainas ou sollíos ou vertentes orientadas ao sol son máis favorables que as sombrías ou avesíos. Tamén as abas orientadas aos ventos húmidos (barlovento) son máis fértiles que as opostas (sotavento) que son máis secas.

INFLUENCIA DO SOLO: resultado da disgregación da rocha nai e da achega de materia orgánica vexetal e animal. Os seus compoñentes proporcionan alimento á planta polo que as súas características físicas e químicas condicionan os cultivos. As características do solo máis importantes son:

- perfil ou distribución das súas capas ou horizontes.** Os profundos (nas chairas) favorecen os cultivos e os solos delgados dificultan o seu desenvolvemento.
- textura ou tamaño e organización das súas partículas.** De maior a menor clasifícanse en gravas, areas, limos e arxilas. Os solos areosos filtran a auga e os solos arxilosos non.
- grao de acidez:** os solos neutros teñen un pH 7. cando o pH é inferior a 7 o solo é ácido e se é superior será básico ou alcalino. Os mellores solos son os que están preto do 7

FACTORES HUMANOS

FACTORES DEMOGRÁFICOS: o aumento da poboación leva sempre a incrementar a superficie dedicada aos cultivos e pastos e a reducir a superficie de vexetación natural. A presión demográfica leva tamén á *sobreexplotación* que impide a rexeneración da terra e degrada o solo.

FACTORES TECNOLÓXICOS:

-*O instrumental agrario:* inclúe desde os apeiros de labranza máis simples (aixada arado) ata a maquinaria máis moderna (tractor, colleitadora, fumigador).

-*A corrección das limitacións naturais:* o agricultor constrúe invernadoiros para as plantas, cortes para os animais, para facer fronte ás temperaturas extremas; utiliza técnicas de regadío (quenllas, pozos, rega por aspersión ou por goteo) conseguindo auga suplementaria para as plantas en períodos de seca; protexe os cultivos do vento por medio de sebes, muros e árbores; mellora a fertilidade do solo engadindo fertilizantes; selección de sementes e de razas de gando; creación de cultivos transxénicos (cultivos cunha composición xenética que foi alterada artificialmente para mellorar a súa rendibilidade, resistencia ás pragas, etc.

FACTORES SOCIAIS

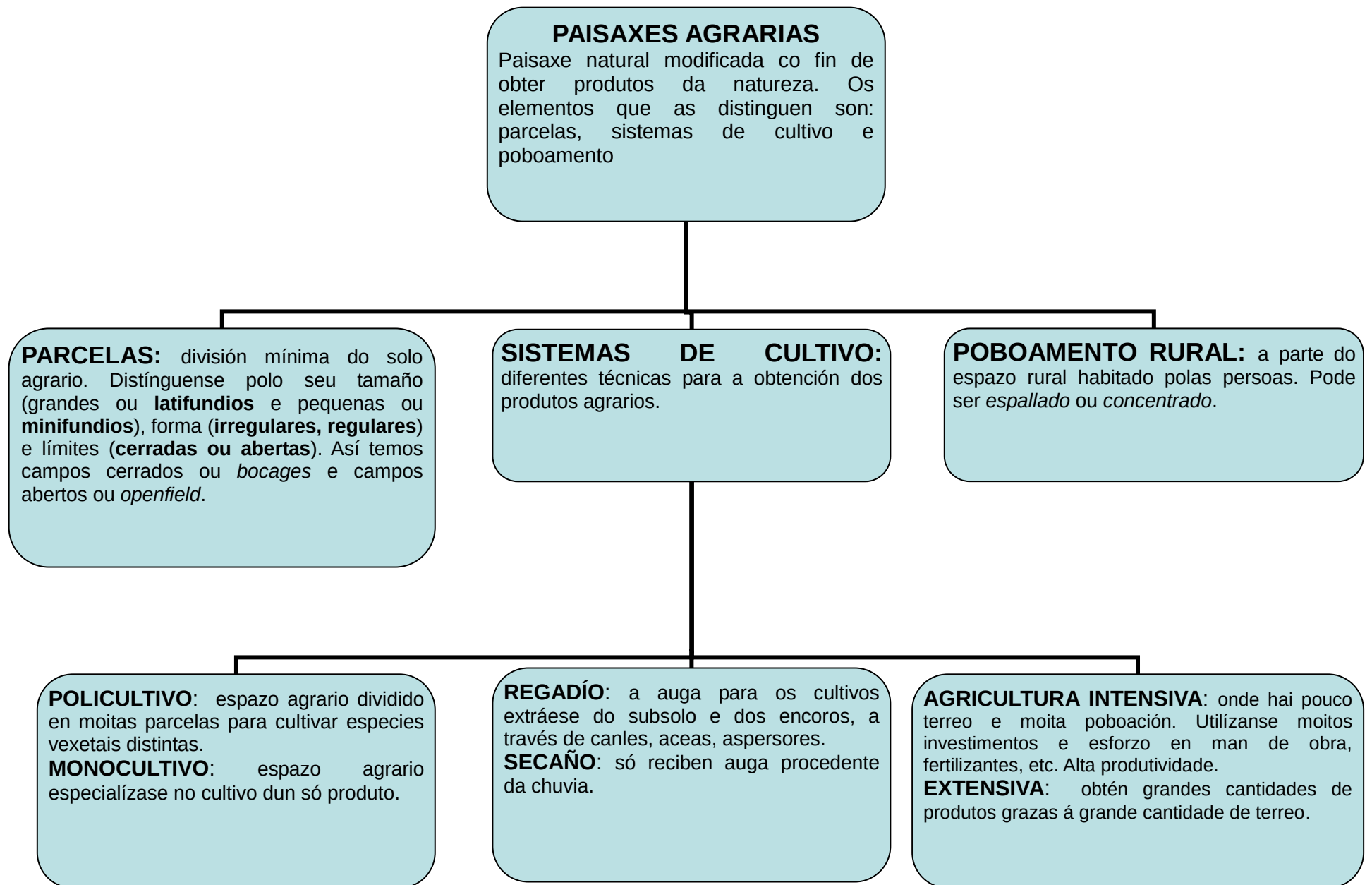
A paisaxe agraria tamén depende de factores sociais, como a propiedade da terra, que pode ser individual ou colectiva, e o seu réxime de explotación que pode ser directo ou indirecto:

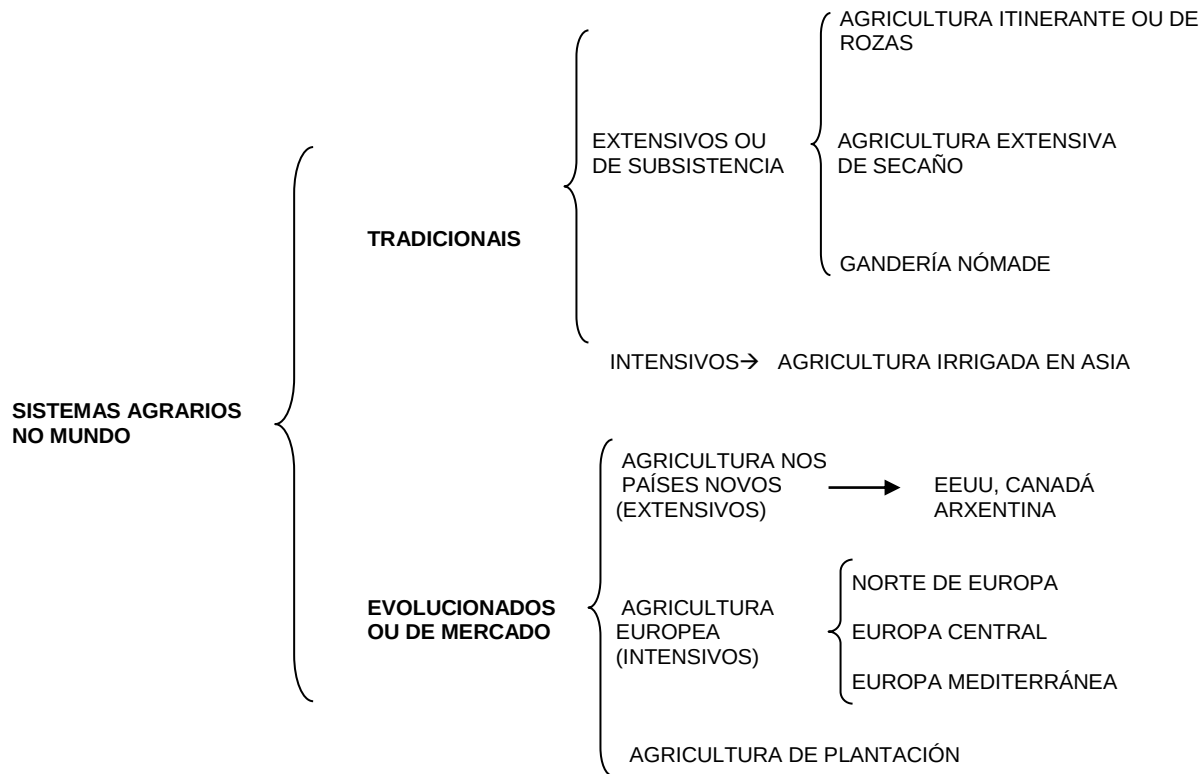
-*propiedade individual ou privada* onde o propietario ten dereito a decidir sobre o seu uso en acordo coas leis establecidas, así como transmitila aos seus herdeiros. Adóitase distinguir entre gran propiedade ou latifundio, pequena propiedade ou minifundio e propiedades de tamaño medio.

-*propiedade colectiva ou social:* a terra pertence a unha comunidade, é dicir, a unha familia, tribo, municipio ou Estado. Nos países capitalistas é un tipo de propiedade residual e herdada de tempos históricos; nos países socialistas segue a ser maioritaria.

-*o réxime de explotación da terra* pode ser directo, cando o propietario é quen a traballa, ou indirecto, cando o propietario cede a súa explotación a outros en: arrendamento: réxime de explotación no que o arrendatario lle paga ao propietario unha cantidade prefixada.

-*parcería:* réxime de explotación no que o parceiro lle paga ao propietario unha porcentaxe dos beneficios que obtén a súa explotación.

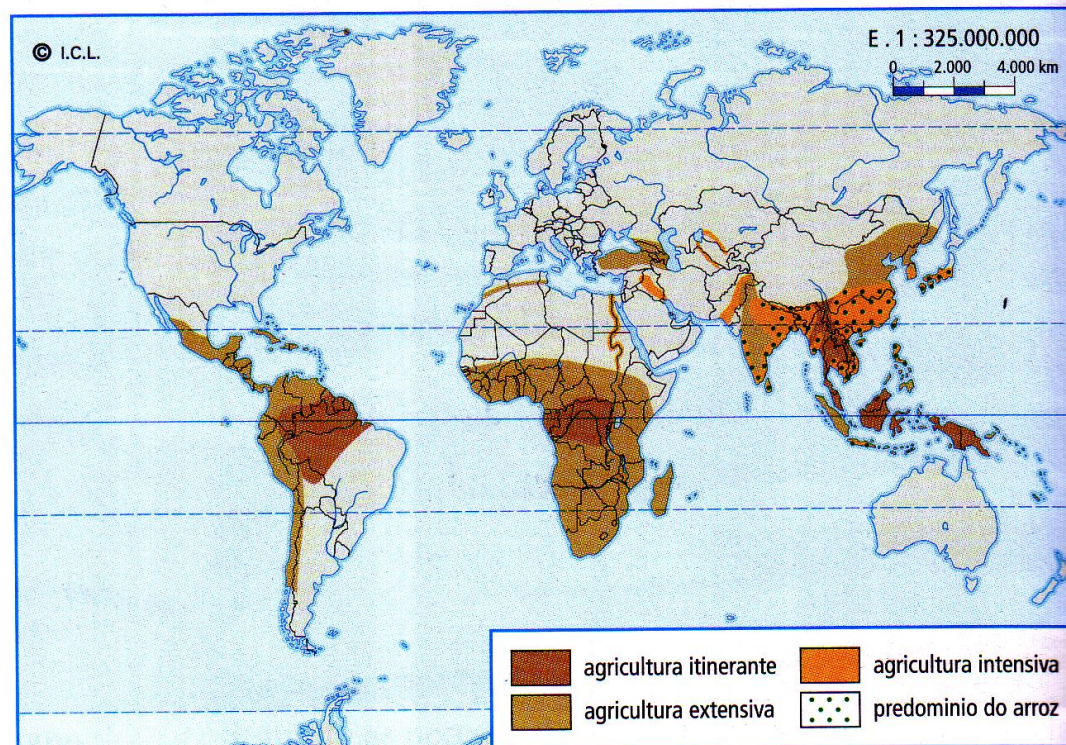

AGRICULTURA DE SUBSISTENCIA: ou tradicional. Dedicada a maior parte do traballo e solo a produtos para o *autoconsumo*. As técnicas de cultivo son rudimentarias. O campesiño traballa coas súas propias mans e algunha ferramenta rudimentaria. Os rendementos son moi baixos e os excedentes practicamente inexistentes.

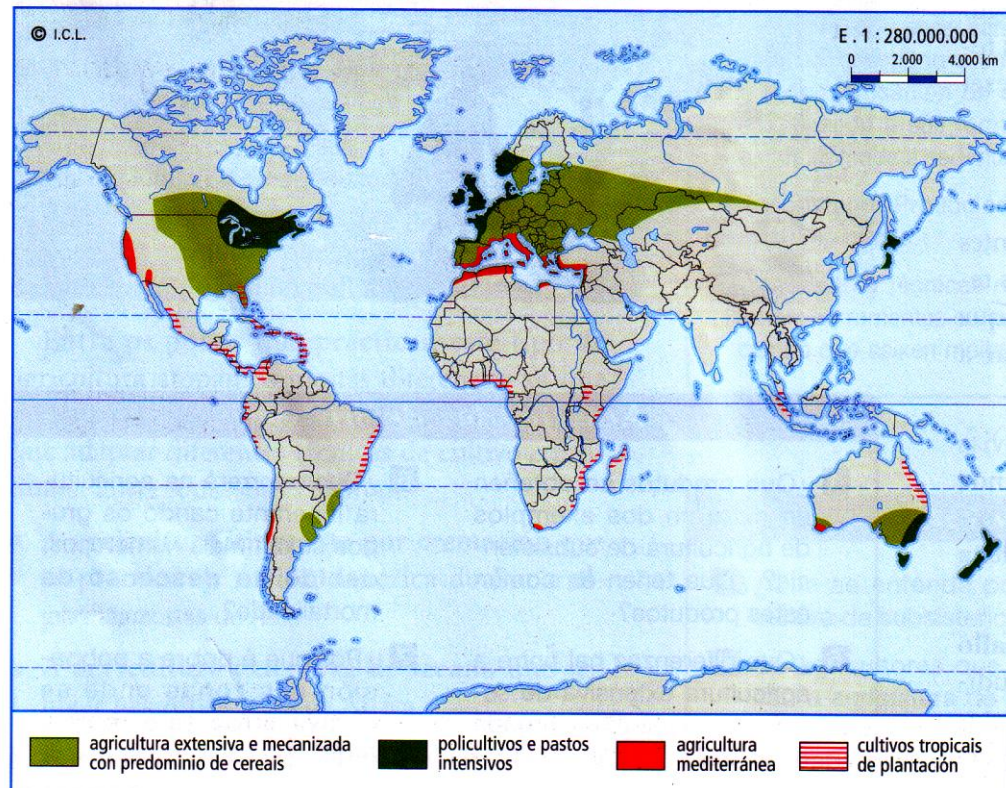
AGRICULTURA TRADICIONAL EXTENSIVA			
	AGRICULTURA ITINERANTE	AGRICULTURA EXTENSIVA DE SECAÑO	GANDARÍA TRADICIONAL/NÓMADE
Clima	Ecuatorial e tropical húmido	Tropical con estación seca	Tropical árido e desértico
Solo	Pouco fértiles e con elevado perigo de erosión	Pobres: ás veces abono animal ou fertilizantes	Pobres e áridos
Réxime de propiedade	Colectiva (tribal)	Colectiva (tribal) e privada	Colectiva e privada
Tipo de cultivo e gandería	Millo, millo miúdo, mandioca, iñame	Policultivo de secaño; millo miúdo, cacahuete, legumes...	Gando vacún e nas zoas áridas, ovino e caprino
Rendemento	Moi baixos	Baixos	Baixos
Densidade demográfica	Baixa ou moi baixa	Baixa	Baixa
Métodos e técnicas de cultivo	Rudimentarias e técnicas primitivas	Tradicionais con algunhas técnicas modernas	Tradicional. Pastoreo nómade e Transhumancia
Destino da produción	Subsistencia, autoconsumo	Subsistencia e venda en mercados locais	Subsistencia
Localización	América Central, cunca do Amazonas e do Congo	Sahel africano; amplas zonas de América central e do sur	Sahara; Kalahari; Namib; Arabia Saudí; Deserto Gobi

	AGRICULTURA IRRIGADA OU RRICULTURA
Clima	Monzónico (Tropical húmido con estación seca)
Solo	Moi fértiles. Poden producir tres colleitas anuais
Réxime de propiedade e tamaño da explotación	Propiedade privada ou individual. Predominio da pequena explotación
Métodos e técnicas de cultivo	Cultivo intensivo (moita man de obra). Técnicas tradicionais e abonos naturais
Tipos de cultivo e gandería	Cultivo do arroz. Gando vacún: vacas e búfalos...
Rendemento	Moi elevados (as zonas máis húmidas obteñen tres colleitas anuais)
Densidade demográfica	Moi alta (India, Sur e Sueste de China, Indochina, Indonesia, Filipinas)
Destino da produción	Autoconsumo e ás veces o excedente véndese en mercados locais
Localización	Chairas e vales de Asia Monzónica (Asia do Sur e Sueste)

LOCALIZACIÓN DA AGRICULTURA DE SUBSISTENCIA

LOCALIZACIÓN DA AGRICULTURA DE MERCADO

AGRICULTURA DE MERCADO:

Practícase en América do Norte, Europa Occidental, Xapón, Australia, Nova Zelandia e algunhas zonas de Arxentina. É unha agricultura comercial, que utiliza os avances tecnolóxicos (maquinaria, fertilizantes, herbicidas e pesticidas) e, xa que logo, de alta produtividade.

A mecanización e os avances científicos permiten altos rendementos con pouca man de obra.

Este tipo de agricultura ten dous grandes obxectivos: aumentar as vendas e reducir os custos, que se consegue mediante a mecanización do agro, a especialización de produtos agrarios e a rápida comercialización dos produtos.

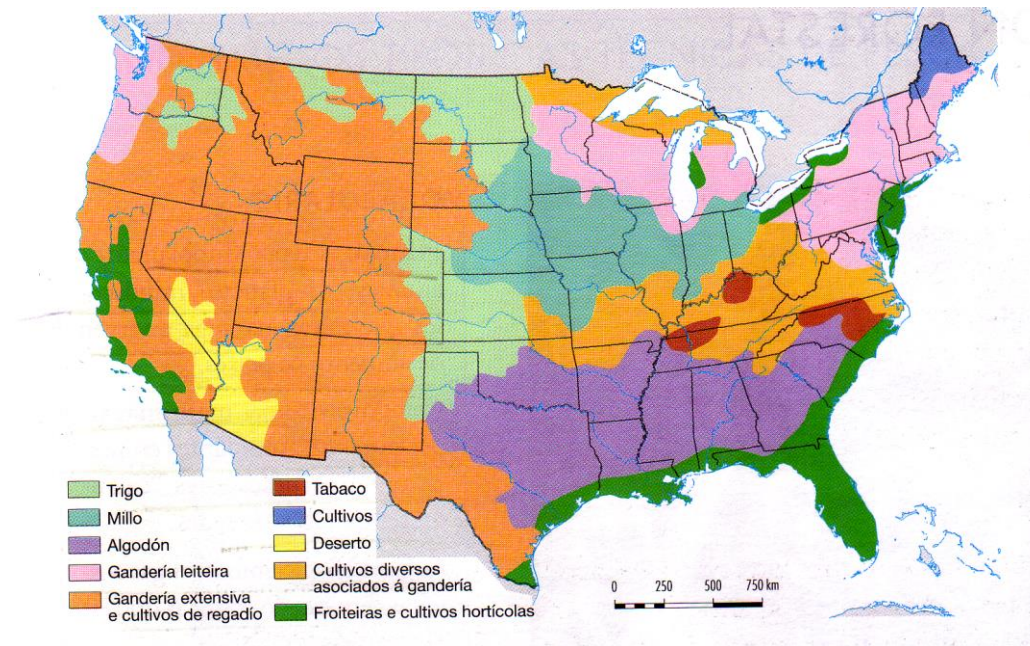
Os modelos máis representativos son a agricultura europea, a agricultura dos países novos e a agricultura de plantacións.

	AGRICULTURA E GANDARÍA DOS PAÍSES NOVOS
Clima	Temperado, sobre todo clima continental
Solo	Fértiles e profundos (chairas e vales)
Réxime de propiedade e tamaño das explotacións	Predominio da propiedade privada. Grandes explotacións (latifundios)
Métodos e técnicas de cultivo	Avanzados. Moi mecanizados. Técnicas moi modernas
Tipos de cultivo e gandería	Cereais, plantas industriais (tabaco, algodón...). Gando vacún e ovino
Rendementos	Altos. Produción elevada. Produtividade baixa (agricultura extensiva)
Densidade demográfica	Media o baixa
Destino da produción	Mercados nacionais e internacionais. Agricultura especulativa
Localización	Chairas de EEUU, Canadá, Australia e Arxentina

	AGRICULTURA DE PLANTACIÓN
Clima	Tropical húmido
Solo	Solos ricos e fértiles que se poden esgotar por sobreexplotación
Réxime de propiedade e tamaño das explotacións	Plantación pertence a unha gran empresa multinacional que traballa as terras con man de obra abundante e barata. Grandes explotacións (latifundios)
Métodos e técnicas de cultivo	Técnicas moi modernas. Creación de redes de comunicación para comercializar o produto
Tipos de cultivo e gandería	Produtos tropicais, cun gran valor no mercado: cacao, algodón, azucre, tabaco, etc.
Rendementos	Altos rendementos e beneficios. Custos de explotación reducidos.
Densidade demográfica	Media o baixa
Destino da produción	Mercados nacionais e internacionais. Agricultura especulativa
Localización	Costas de América Central, Brasil, Golfo de Guinea e Sueste Asiático

	AGRICULTURA EUROPEA
Clima	Temperado; oceánico, mediterráneo e continental
Solo	Fértiles e profundos (chairas e vales); os intensivos reciben fertilizantes químicos
Réxime de propiedade e tamaño das explotacións	Predominio da propiedade privada. Grandes explotacións (latifundios), explotacións de tamaño medio, e no norte e nas zonas máis poboadas, pequenas explotacións (minifundios).
Métodos e técnicas de cultivo	Avanzados. Moi mecanizados. Técnicas moi modernas. Xunto a esta agricultura hai unha tradicional de secaño na zona mediterránea.
Tipos de cultivo e gandería	Cereais e forraxeiras no centro de Europa; prados no norte para aproveitamento gandeiro; trilogía de secaño (trigo, vide e oliveira) nas zonas de clima mediterráneo e nas zonas de regadío (veigas) agricultura intensiva de regadío de produtos da horta
Rendementos	Altos. Produción elevada. Produtividade baixa (agricultura extensiva) e moi alta (agricultura intensiva)
Densidade demográfica	Alta
Destino da produción	Mercados locais, nacionais e internacionais. Agricultura comercial
Localización	Europa occidental

SISTEMAS AGRARIOS NOS EEUU

SISTEMAS AGRARIOS EN EUROPA

A GANDARÍA: consiste na cría de animais para obter determinados produtos (carne, leite, ovos, coiro, la, etc) e como forza de traballo para os labores agrícolas e para a reprodución. A gandería tivo a súa orixe no Neolítico coa cría de cabras, ovellas e porcos. Actualmente os tipos de gando máis numerosos no mundo son: *bovino, ovino, porcino, caprino* e *equino*.

GANDARÍA TRADICIONAL:

complementaria da agricultura (animais son forza de traballo e procuran fertilizantes). Practícase en rexións intertropicais. En zonas secas xorde o nomadismo.

GANDARÍA COMERCIAL:

o obxectivo é vender a produción no mercado e obter o máximo beneficio: coa selección de razas, melloras na alimentación, avances científicos, etc.
As novas técnicas de refrixeración e conxelación favorecen os transportes.

GANDARÍA INTENSIVA:

en explotacións especializadas con grandes investimentos, instalacións e alimento para o gando. Animais criados en cortellos ou granxas (gandería estabulada), ás veces combinada coa alimentación nos pastos (semiestabulada). Gando bovino e avicultura, sobre todo.

EXTENSIVA:

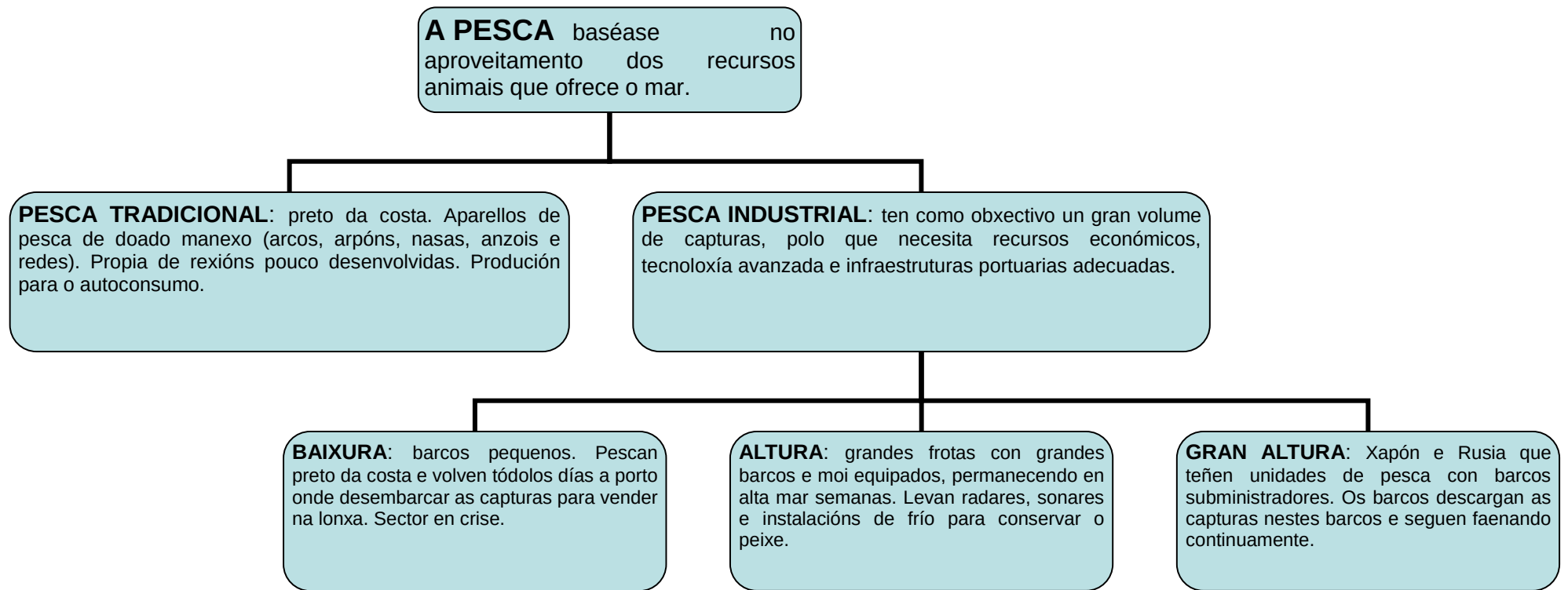
practicada en lugares con amplos pastos, con rabaños numerosos (O de EEUU, Pampa arxentina e Australia). Precisa pouca man de obra. Require de capitais importantes para sumar moitas cabezas de gando.

Segundo a forma como se cría, a gandería pode ser:

-Estabulada: o gando aliméntase con pensos en granxas ou cortes. Constantes controis sanitarios e de calidade dos produtos. Europa e EEUU.

-Semiestabulada: alimentado de pastos naturais no verán e forraxes no resto do ano. Na zona atlántica de Europa, de EEUU, Nova Zelandia.

-Non estabulada: animais alimentados de pastos naturais. Gandería extensiva dedicada á obtención de carne. Oeste dos EEUU, Arxentina, Australia e República de África do Sur.

PRINCIPAIS CALADOIROS: ou lugares do mar onde as capturas de peixe son máis abundantes. Estes son:

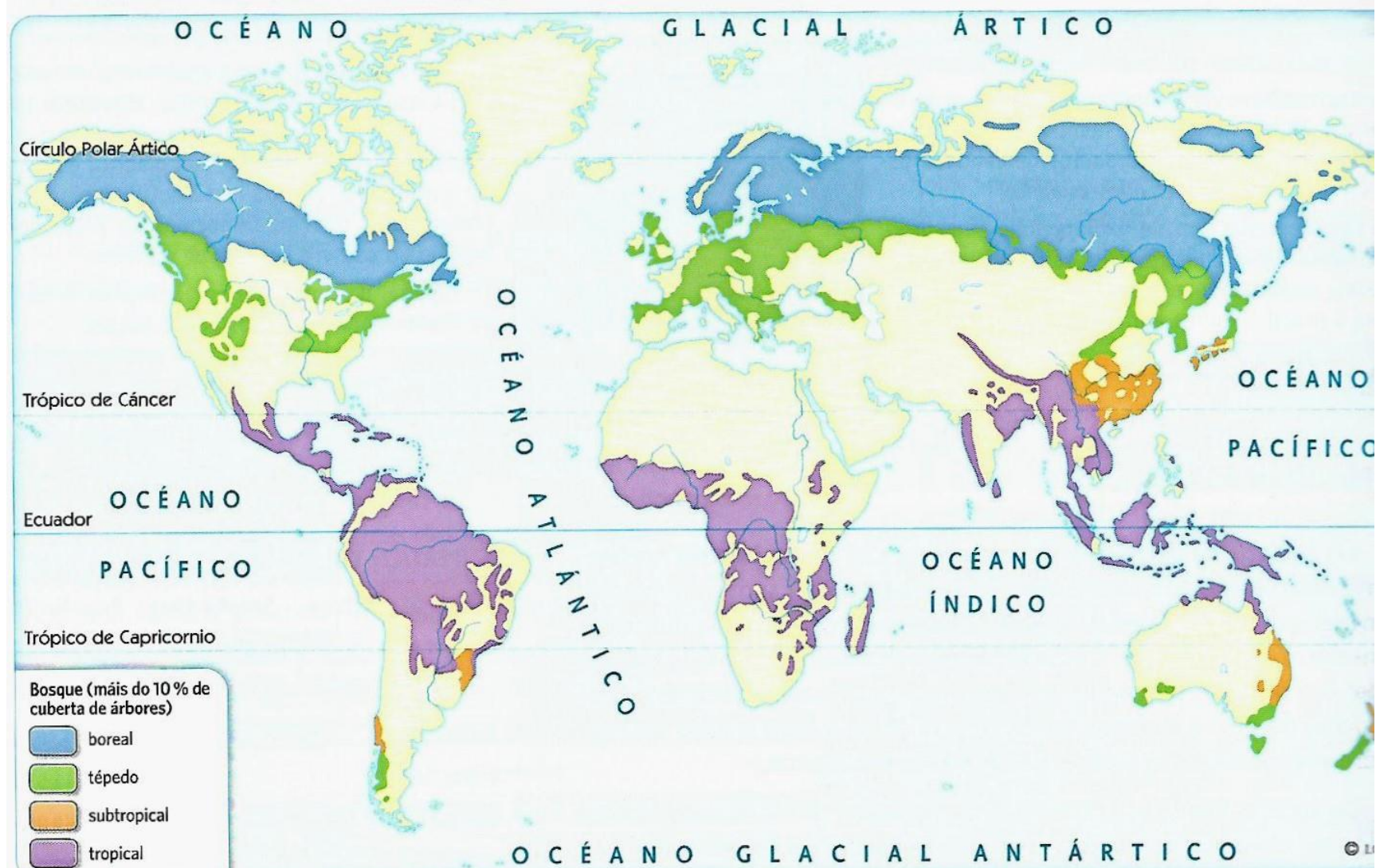
- Zonas con plataforma continental máis extensa, con augas pouco fondas, axitadas polas correntes e con temperaturas adecuadas. Mar do Norte e Mar do Xapón.
- Zonas de contacto entre correntes mariñas frías e cálidas, con moito plancto. Terranova e Mar do Xapón.
- Zonas costeiras próximas ás correntes mariñas frías, con abundante plancto. Norte de Chile (corrente de Humboldt), Costas de Angola (corrente de Benguela).

PROBLEMAS DA PESCA: a sobreexplotación e falta de caladoiros pola ampliación das augas xurisdicionais a 200 millas mariñas. Tamén a contaminación das augas das costas.

Para solucionar o problema da sobreexplotación: uso obrigatorio de redes de malla ancha, control do tamaño mínimo, establecemento dunha temporada de veda e limitación da capacidade das frots pesqueiras.

A acuicultura é a solución que ofrece alternativas máis interesantes aos problemas da pesca.

AS PRINCIPAIS MASAS BOSCOSAS DO MUNDO

SECTOR PRIMARIO EN ESPAÑA

Na actualidade, só un 4,2 % da poboación traballa no sector primario.

EXPLOTACIÓNS AGRARIAS

Latifundios. Explotacións de máis de 100 ha. Agricultura extensiva e mecanizada. Predominan en Castela-A Mancha, Estremadura e Andalucía.

Explotacións de tamaño medio. Oscilan arredor das 30 ha. O número de estas parcelas aumentou, incentivadas pola reagrupación de parcelas dunha mesma explotación e facilitando o investimento para unha agricultura intensiva.

Minifundios. Menos de 10 ha por explotación. Difícil a mecanización e escaso volume de produción dificulta a comercialización. Para aumentar os rendementos, practícase agricultura intensiva e científica, plantas ornamentais, cultivos de horta de regadío e cultivos baixo plástico. Predominan na metade norte e nos arquipélagos.

PRODUCCIÓN AGRÍCOLA

Cultivos de secano (triloxía mediterránea): trigo (nas Mesetas), vide (por zonas atlánticas e mediterráneas, con viñas de calidade), e oliveira (para a produción de aceite, sobre todo en Xaén e Córdoba). Tamén hai froiteiras de froitos secos (amendoeira, abeleira, Nogueira), xirasol e leguminosas.

Cultivos de regadío: cítricos (laranja), froiteiras de froitas de pebida (maceira, pereira, nespereira...), e de carabuña (cerdeira, ameixeira, pexegueiro...). Hortalizas no Mediterráneo (leituga, pemento, cebola, tomate...) con invernadoiros en Almería, val do Guadalquivir e Murcia.

PRODUCCIÓN GANDEIRA

As producións obtéñense a partires de:

- gando bovino, para carne e leite. España é o terceiro país da UE en número de cabezas.
- gando ovino, para carne e leite. A produción de la é pouco importante.
- gando porcino, para consumo fresco e embutidos.
- avicultura, para carne e ovos.

PESCA

España é unha gran potencia pesqueira dentro da UE. O sector sofre un esgotamento de moitas especies por sobrepesca nos caladoiros tradicionais.

No norte destacamos a rexión noroeste, co maior volume de pesca e valor económico, e co primeiro porto pesqueiro de España, Vigo, cunha gran frota conxeladora e bacallaeira, industrias conserveiras e distribuidoras. Despois temos a rexión cantábrica, con portos como Bermeo, Donostia-San Sebastián e Xixón.

Tamén podemos destacar a rexión suratlántica, con portos como Cádiz, Huelva e Alxeciras, onde se desembarcan lagostinos, camaróns, procedentes das costas africanas. A rexión canaria faena en augas africanas.

PAISAXES AGRARIAS EN ESPAÑA

	PAISAXE AGRARIA OCEÁNICA OU ATLÁNTICA
Agricultura	Pouca extensión. Policultivo para autoconsumo só en Galicia. Prados para pastoreo de bovinos e feo para forraxe. Maceira para sidra e o monocultivo máis importante é o millo forraxeiro.
Gandaría	Cría de vacún para leite, en Cantabria, Asturias e País Vasco. Para carne en Galicia.
Silvicultura	Explotación intensiva para madeira. Plantacións de eucalipto, rendibles polo seu rápido crecemento.
Estrutura agraria	Minifundio, sobre todo en Galicia. Explotacións gandeiras de tipo familiar ou de cooperativas relacionadas coas industrias lácteas ou cárnicas.
poboamento	Disperso en casaríos ou aldeas.

	PAISAXE AGRARIA MEDITERRÁNEA
Agricultura	Cultivos de secano da trilogía mediterránea, a amendoeira, abeleira e alfarrobeira. Regadío para hortalizas, froiteiras (cítricos) e froitos tropicais en invernadoiros (aguacates e chirimoiá).
Gandaría	Ovino e caprino en zonas de secano. Bovino e porcino críanse de forma intensiva en granxas, para abastecer a demanda das cidades.
Silvicultura	Bosque mediterráneo moi degradado. A súa explotación non é rendible.
Estrutura agraria	Explotacións de tamaño medio, aínda que en Andalucía predomina o latifundio e nas chairas litorais os minifundios intensivos.
poboamento	Numeroso e concentrado. Pero tamén existe o hábitat disperso.

	PAISAXE AGRARIA DE INTERIOR
Agricultura	Cereais (trigo e cebada). Traballo agrícola moi mecanizado. Xunto aos ríos (veigas) explotacións hortofrutícolas de regadío.
Gandaría	Ovino. Cerca dos núcleos urbanos gandería industrial (porcino, bovino, avicultura). Nas devesas estremeñas e salmantinas hai gandería extensiva porcina, ovina e bovina.
Silvicultura	Terreo forestal escaso, polas poucas precipitacións.
Estrutura agraria	Nas zonas de secano, as explotacións son grandes. Nas zonas de regadío, as explotacións son medianas.
poboamento	Escaso e concentrado en pequenos núcleos rurais ou cidades de tradición agropecuaria.

	PAISAXE AGRARIA SUBTROPICAL
Agricultura	Primeiro produto agrario é o plátano (A Palma e Tenerife), e o tomate.
Gandaría	Caprina e ovina.
Silvicultura	Sobreexplotación no pasado. Bosques de piñeiro e loureiro canario están protexidos.
Estrutura agraria	En zonas de economía de subsistencia, a propiedade é pequena. Na costa as propiedades son grandes.
poboamento	No interior poboamento disperso. Na costa, poboamento en grandes núcleos urbanos.